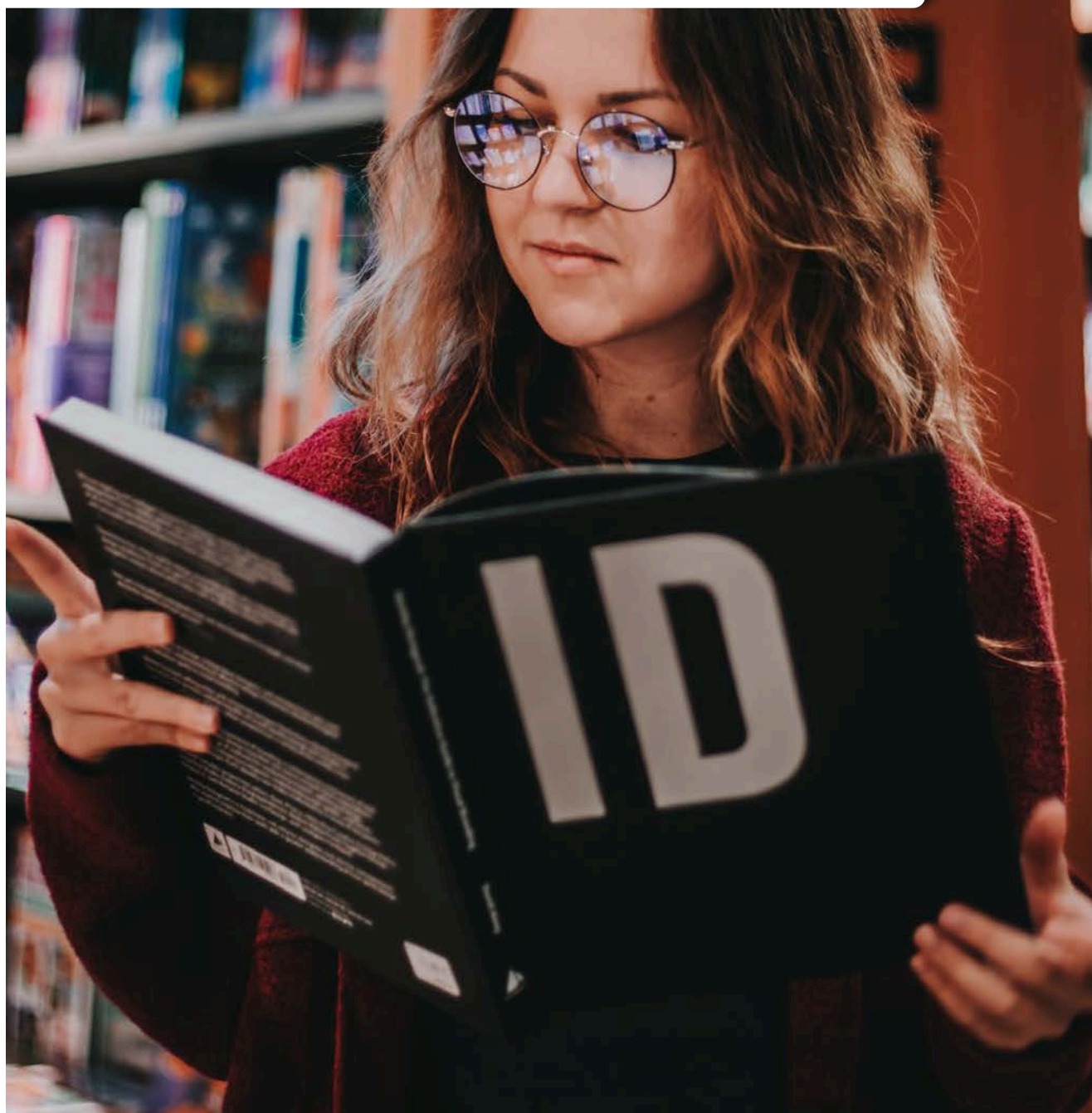

Jaarverslag Maatschappelijk Verantwoord Beleggen 2020

Pensioenfonds Openbare Bibliotheken

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
2. Ontwikkelingen 2020 en vooruitblik 2021	4
3. Beleid maatschappelijk verantwoord beleggen.....	6
4. Uitsluitingsbeleid.....	8
5. Stembeleid.....	12
6. Engagementbeleid.....	13
7. Impactbeleggen & maatschappelijke impact.....	17
8. Duurzaamheidskenmerken in de beleggingsportefeuille	18
9. IMVB-Convenant	21
Bijlage 1 – Principes van het VN Global Compact.....	25
Bijlage 2 – Uitsluitingslijst per criterium (>50 namen)	26
Contact informatie.....	28

1. Inleiding

Pensioenfonds Openbare Bibliotheken heeft afgelopen jaar een nieuw Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) beleid uitgewerkt dat door het Bestuur is goedgekeurd. In dit jaarverslag lichten wij toe hoe wij dit beleid hebben geïmplementeerd en tot welke resultaten het beleid heeft geleid. Verantwoord Beleggen richt zich op het betrekken van milieu, sociale en goed bestuurs kwesties -Engels: Environmental, Social en Governance- (ESG) in het beleggingsbeleid. Daarom spreken we ook wel van een ESG-beleid. Door dit soort kenmerken aanvullend op de gebruikelijke financiële aspecten van beleggen mee te nemen, integreren wij duurzaamheid in onze beleggingen. Vanuit het fonds en haar achterban wordt er waarde gehecht aan het betrekken van duurzaamheid in brede zin bij het maken van beleggingsbeslissingen en het beheren van de portefeuilles. Daarbij richten wij onze acties specifiek op een tweetal thema's die door de deelnemers, en het Bestuur als belangrijk worden gezien, namelijk **Solidariteit** en **Klimaatverandering**. In dit ESG-jaarverslag doen wij verslag van de resultaten van het beleid en de manier waarop het Bestuur het afgelopen jaar heeft gewerkt aan het realiseren van de doelstellingen.

Een van onze doelstellingen is om duidelijk te communiceren over ons beleid rond Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Met deze eerste editie van ons ESG-jaarverslag geven wij hieraan invulling. Met ingang van dit jaar zullen wij steeds ons ESG-jaarverslag tegelijk met ons reguliere jaarverslag beschikbaar stellen.

Wij hopen dat wij u met dit ESG-jaarverslag veel inzicht geven over de ontwikkelingen op ESG gebied van ons fonds.

Met vriendelijke groet namens het Bestuur,

Margreet Teunissen,
Voorzitter

2. Ontwikkelingen 2020 en vooruitblik 2021

In 2020 heeft het fonds veel activiteiten ontplooid in relatie tot Verantwoord Beleggen. In dit hoofdstuk beschrijven wij de belangrijkste ontwikkelingen rond Maatschappelijk Verantwoord Beleggen die in 2020 speelden en blikken we vooruit op de te verwachten acties voor het nieuwe jaar.

Doorontwikkeling ESG-beleid

Het bestuur van ons pensioenfonds heeft in 2020 veel tijd en aandacht gestoken aan de doorontwikkeling van het verantwoord beleggen beleid. Het bestaande beleid vormde een goed uitgangspunt, maar de ontwikkelingen op maatschappelijk, wettelijk en beleggingsvlak volgen elkaar snel op, waardoor het belangrijk is om het beleid door te ontwikkelen. Bij de verdere ontwikkeling van het beleid hebben wij nadrukkelijk een aantal maatschappelijk thema's centraal gesteld die de deelnemers van het fonds belangrijk vinden: solidariteit en klimaatverandering. Binnen solidariteit willen wij thema's als gelijke kansen, een leven lang leren en weerbaarheid in onze beleggingen een plek geven. Bij klimaatverandering willen wij daar waar mogelijk beleggingsrisico's als gevolg van klimaatverandering beheersen, en willen we daar waar mogelijk de energietransitie ondersteunen. Het nieuwe beleid is in 2020 vastgesteld en is [op de website](#) te vinden. De implementatie van het nieuwe beleid is in 2020 begonnen maar zal ook in 2021 nog doorlopen.

Eén van de stappen die wij in het vierde kwartaal van 2020 al hebben gezet is de implementatie van een dialoogbeleid (Engels: engagement). In hoofdstuk 6 en 9 leest u wat dit is en waarom en hoe wij hieraan invulling geven.

IMVB-convenant

Het bestuur heeft eind 2018 het IMVB-convenant ondertekend. Het doel van het convenant is een verdere verankering van de *OESO richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen* en de *VN Principes Voor Bedrijfsleven en Mensenrechten* in het MVB-beleid van Nederlandse pensioenfonds. Hierbij kijken we niet enkel naar de rendementen van onze beleggingen, maar denken wij ook na over deze tot stand zijn gekomen. In 2020 heeft het fonds een aantal stappen genomen om deze richtlijnen in het beleggingsbeleid en in de bestuurlijke cyclus te verankeren. Deze stappen hebben ons veel inzicht gegeven in het gedrag van ondernemingen waarin we beleggen in relatie tot belangrijke thema's zoals bijvoorbeeld mensenrechten, corruptie, of het milieu. Een belangrijk onderdeel van het convenant is om inzichtelijk te maken welke schendingen van OESO-richtlijnen met een hoge impact op maatschappij en milieu zich in de beleggingsportefeuille bevinden. Deze screening heeft het fonds in 2020 voor de eerste keer uitgevoerd, wat relevante inzichten heeft geboden. Daarnaast is het fonds een structurele dialoog aangegaan met ondernemingen die onwenselijk gedrag laten zien, met als doel het ondernemingsbeleid te veranderen. In hoofdstuk 9 is uitgebreid beschreven welke stappen wij in 2020 hebben genomen en rapporteren we over de voortgang van onze verplichte convenantsacties.

Vooruitblik 2021

Het fonds heeft in het nieuwe ESG-beleid een aantal ambities geformuleerd. Dit betekent dat nog niet alle elementen van het ESG-beleid volledig zijn toegepast. Wij willen dit op gestructureerde wijze doen en analyseren stap voor stap of de ESG-ambities te realiseren zijn op een wijze die past bij ons. Zo maken wij weloverwogen afwegingen, waarin we ook de beleggingsimplicatie en het kostenaspect van de te realiseren ambitie betrekken. In 2021 zullen wij ons allereerst richten op de implementatie van ons stembeleid. Via dit stembeleid behartigen we de financiële belangen van onze aandelenbeleggingen, maar kunnen we ook directe invloed uitoefenen op het gevoerde beleid van de onderneming. In toenemende mate heeft dit ook betrekking op het duurzaamheidsbeleid dat de onderneming voert. Wij hebben in 2020 gewerkt aan een nieuw stembeleid en zullen dit met ingang van 2021 implementeren en van ons stemgedrag verslag doen. Daarnaast willen wij rond de thema's solidariteit en klimaatverandering via een gestructureerde dialoog met een aantal ondernemingen in onze beleggingsportefeuille

marktstandaarden verhogen. Voor solidariteit zullen wij dit doen rond twee specifieke thema's. De eerste betreft moderne slavernij, waarin vormen van dwangarbeid centraal staan, ten tweede betreft de toekomst van werk, waarbij wij met ondernemingen spreken over verhoogde weerbaarheid van medewerkers door het aanbieden van (her/bij)scholingsmogelijkheden aan praktisch geschoolde werknemers wiens baan door automatisering dreigt te verdwijnen. Ten aanzien van klimaatverandering gaan wij in dialoog met ondernemingen die actief zijn in de hernieuwbare technologie sector, over de sociale uitdagingen die zij hebben in hun toeleveringsketen en milieu-uitdagingen die zij zelf kennen zoals recycling van batterijen.

Verder krijgen wij in 2021 te maken met nieuwe duurzaamheidswetgeving genaamd Sustainable Finance Disclosure Regulation, waarbij vanuit de Europese Unie transparantie-eisen gesteld worden aan duurzaam beleggen. Deze wetgeving maakt het enerzijds gemakkelijker voor beleggers als POB om beleggingsproducten op duurzaamheidskenmerken te kunnen beoordelen, anderzijds scheidt het ook voor het fonds zelf een verplichting om een duurzaamheidsoordeel over het eigen fonds te geven en te publiceren.

Ten slotte gebruiken wij het komend jaar om te onderzoeken hoe we de beleggingsportefeuille zodanig kunnen inrichten dat de beleggingskansen van klimaatverandering kunnen worden benut en de risico's die met deze thematiek gepaard gaan kunnen worden beperkt. Hiervoor zullen wij ons onder andere richten op de CO₂-voetafdruk van onze eigen beleggingsportefeuille, en willen we analyseren wat we kunnen doen om de klimaatimpact van onze beleggingen te reduceren. Kortom Maatschappelijk Verantwoord Beleggen zal ook in 2021 vaak op de agenda van het pensioenfonds staan.

3. Beleid maatschappelijk verantwoord beleggen

Een duurzaam beleggingsbeleid richt zich op het betrekken van afwegingen op het vlak van milieu, sociale omstandigheden en (ondernemings)bestuur in de beleggingsbeslissingen, aanvullend op de gebruikelijke financiële aspecten. Wij kijken daarmee niet alleen maar naar het rendement, maar ook hoe dit tot stand komt.

Visie op maatschappelijk verantwoord beleggen

Het pensioenfonds heeft eind 2018 de visie en overtuigingen ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen opnieuw vastgesteld. Hierbij is rekening gehouden met een aantal specifieke maatschappelijke thema's die volgen uit het profiel van de deelnemers van het pensioenfonds, zoals door extern onderzoek in 2017 is vastgesteld. Vanuit dit perspectief zijn specifieke thema's dan ook belangrijk en relevant. Op basis van deze uitkomsten heeft het bestuur het bestaande ESG-beleid geactualiseerd. Het beleid geldt nadrukkelijk voor de lange termijn en is vastgesteld voor een periode van vijf jaar. Concreet betekent dit dat soms wordt gesproken over ambities, waarbij nog niet op dit moment alle ambities zijn gerealiseerd. Waar dit het geval is, wordt dit expliciet toegelicht.

Beleid

Binnen het ESG-beleid staan een aantal maatschappelijke thema's centraal. Een deel van de thema's zet het pensioenfonds in met als doel de "do-no-harm" principes te verankeren (uitsluiting van bedrijven en landen). Hiermee borgt het pensioenfonds beheersing van ESG-risico's. Een ander deel van de thema's zet het pensioenfonds in om invulling te geven aan haar "do-good" doelstellingen. Hiermee streeft het pensioenfonds na om binnen de invloedssfeer en de middelen die het heeft een positieve maatschappelijke bijdrage te leveren.

De thema's van het VN Global Compact vormen al geruime tijd de ruggengraat van ons ESG-beleid. In 2018 heeft het pensioenfonds het IMVB-convenant ondertekend, waarbij de OESO richtlijnen en de bijbehorende thema's centraal staan. Deze thema's vormen dan ook het normenkader voor ondernemingsgedrag. Hiermee geeft het pensioenfonds invulling aan haar principes van *do-no-harm*. De thema's zijn: mensenrechten, arbeidsnormen, milieu, anti-corruptie, consumentenbelangen. Wetenschap & technologie, mededinging en belastingen. Op deze thema's richten wij het ESG-beleid.

Daarnaast leggen wij extra nadruk op een tweetal thema's die door het bestuur zijn geprioriteerd, omdat ze voortvloeien uit het profiel van de deelnemers van het pensioenfonds. Dit betreft solidariteit en klimaatverandering. Op deze thema's wil het pensioenfonds ondernemingen op een positieve wijze stimuleren stappen te maken gerelateerd aan deze onderwerpen (*do good*). Dit doet het pensioenfonds enerzijds door de inzet van haar betrokkenheidsbeleid, anderzijds door daar waar mogelijk en passend bij haar beleggingsbeginselen, in de beleggingsportefeuille de beide thema's te verankeren. Hierbij staan de volgende thema's centraal: kansen voor iedereen, een leven lang leren, weerbaarheid, beperking van CO₂-emissies en investeren in de energietransitie.

Beleidsdoelstellingen

Wij streven de volgende doelstellingen na met de uitvoering van ons MVB-beleid.

ESG-risicobeheersing door:

- uitsluiting van onwenselijke activiteiten en gedrag van bedrijven en overheden in de beleggingsportefeuille;
- meten van ESG-kenmerken van onze beleggingsportefeuille zoals ESG-score, CO₂-uitstoot of controverses;
- aangaan van dialoog over bovenstaande met aangestelde vermogensbeheerders;
- meegeven van ESG-doelstellingen aan aangestelde vermogensbeheerders.

Vergroten van beleggings- en maatschappelijke kansen, door:

- Ons op te stellen als betrokken aandeelhouder;
- Onze invloed als lange termijn aandeelhouder positief aan te wenden op de thema's klimaatverandering & solidariteit;
- Bij voorkeur activiteiten te financieren die passen binnen de rendements- en risico-eisen van het fonds en bijdragen aan sociale- of klimaatoplossingen.

Reikwijdte van beleid

Het beleid wordt toegepast op ondernemingen in de aandelen- en obligatieportefeuilles in de beleggingsmandaten op naam van POB. Bij investeringen in beleggingsfondsen wordt in de selectie hiervan het ESG-beleid van zowel de strategie als de beheerder vooraf beoordeeld.

Inzet van instrumenten

Het beleid wordt toegespast door de volgende beleidsinstrumenten in te zetten:

- Uitsluitingsbeleid
- Stembeleid
- Engagementbeleid
- ESG-integratie
- Onderzoek naar impactbeleggen

4. Uitsluitingsbeleid

Het fonds sluit investeringen in bedrijven uit die in hun bedrijfsvoering of producten en diensten niet aan de minimale eisen voor een duurzaam beleid voldoen. Het fonds heeft hier de volgende criteria voor gedefinieerd.

Uitsluitcriteria

Wettelijke uitsluitingen

Het fonds sluit conform het wettelijk verbod bedrijven uit die betrokken zijn bij de productie van clustermunitie.

Niet naleven van de internationale normen: VN Global Compact

De VN Global Compact richtlijnen zijn opgesteld door de Verenigde Naties. In deze richtlijnen zijn tien principes op het gebied van mensenrechten, arbeidsomstandigheden, milieu en anti-corruptie opgenomen. De principes zijn gebaseerd op de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, internationaal erkende verklaringen, zoals bij voorbeeld van de International Labour Organization, en conventies van de Verenigde Naties. Het fonds beoordeelt ondernemingen op deze criteria. Als op één van deze criteria een grove schending door een onderneming plaatsvindt, wordt de onderneming uitgesloten uit de portefeuille. Zie bijlage 1 voor de principes van het VN Global Compact.

Niet naleven van de internationale normen: OESO-richtlijnen en VN Principes

De OESO-richtlijnen en de VN Principes voor Bedrijfsleven en Mensenrechten vormen het normenkader voor internationaal ondernemingsgedrag op dezelfde thema's als het Global Compact, maar zien ook toe op de thema's consumentenbelangen, mededinging, wetenschap en techniek en belasting. Daarnaast beschrijven de richtlijnen ook het zogenaamde due diligence onderzoek dat ondernemingen (en beleggers) dienen uit te voeren om er zeker van te zijn dat de richtlijnen niet worden geschonden. Als op één van deze criteria een grove schending door een onderneming plaatsvindt, wordt de onderneming uitgesloten uit de portefeuille.

Betrokken bij de productie van controversiële wapens

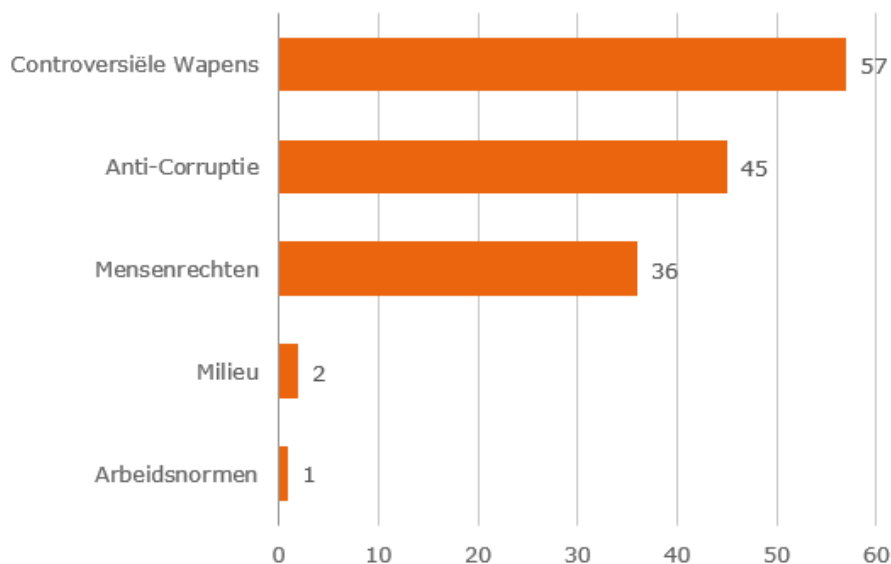
Naast de uitsluiting van clustermunitie hanteert het fonds een uitsluitingsbeleid op andere controversiële wapens die niet onder de wetgeving vallen. Hieronder vallen ondernemingen die zich bezighouden met het ontwikkelen, produceren of onderhoud van biologische- chemische en nucleaire wapens, anti-persoonsmijnen, witte fosfor of verarmd uranium.

Implementatie

De implementatie wordt gebaseerd op de data en analyses van gespecialiseerd onderzoeksbureau Sustainalytics. Elk kwartaal levert Sustainalytics een overzicht van de uit te sluiten ondernemingen op basis van een vertaling van bovengenoemde uitsluitingscriteria naar de beoordelingen van Sustainalytics. Deze lijsten worden gedeeld met de beheerders van de portefeuilles (aandelen en obligaties) die direct op naam van het fonds staan. De beheerders voeren de uitsluitingen vervolgens door in hun portefeuilles. Het uitsluitingsbeleid is alleen indirect van toepassing op posities in beleggingsfondsen, omdat de vermogensbeheerder hierover beslist.

Resultaten uitsluitingsbeleid

Het uitsluitingsbeleid resulteert per ultimo 2020 in de volgende uitgesloten aantallen ondernemingen per criterium, zie onderstaand overzicht.

Per criterium leidt dit tot de volgende uitsluitingslijsten. Hierbij zijn lijsten langer dan 50 ondernemingen in de bijlage opgenomen.

Onderneming uitgesloten wegen mensenrechten schending	Land	Mensenrechten criterium
ALZA Corp.	United States	Principe 1 ¹
Actelion Ltd	Switzerland	Principe 2
Auspex Pharmaceuticals, Inc.	United States	Principe 1
Cal Phoenix Re Ltd. Series 2018-1	United States	Principe 1
Ci:z Holdings Co.,Ltd.	Japan	Principe 2
Danske Mortgage Bank Plc	Finland	Principe 1
Energy Transfer LP	United States	Principe 1
ETP Legacy LP	United States	Principe 1
First Union Corp.	United States	Principe 1
JBS USA Finance, Inc.	United States	Principe 1
Johnson & Johnson	United States	Principe 1
Lake Shore Gold Corp.	Canada	Principe 2
Midwest Connector Capital Co. LLC	United States	Principe 2
Mil-spec Industries Corp	United States	Principe 1
MMC Finance DAC	Ireland	Principe 1
OMX Timber Finance Investments I LLC	United States	Principe 2
ONGC Videsh Vankorneft Pte Ltd.	Singapore	Principe 1
Pacific Gas & Electric Co.	United States	Principe 1
Patisserie Holdings PLC	United Kingdom	Principe 1
PEMEX Project Funding Master Trust	United States	Principe 1
PG&E Corp	United States	Principe 1
RATCH-Australia Corp. Ltd.	Australia	Principe 1
Raytheon Co	United States	Principe 2
Raytheon Technologies Corp.	United States	Principe 1

¹ Zie bijlage 1 – Principes van het VN Global Compact

Regency Energy Finance Corp.	United States	Principe 1
Regency Energy Partners LP	United States	Principe 1
RH International (Singapore) Corp. Pte Ltd.	Singapore	Principe 2
Rio Alto Mining Ltd.	Canada	Principe 2
Rockwell Collins, Inc.	United States	Principe 2
SABIC Capital I BV	Netherlands	Principe 2
Sampo Housing Loan Bank PLC	Finland	Principe 1
Sparbankernas Bank	Sweden	Principe 1
Swedbank Hypotek AB	Sweden	Principe 1
Teva Pharmaceutical Finance Netherlands IV BV	Netherlands	Principe 2
The Day & Zimmermann Group, Inc.	United States	Principe 1
Toshiba Plant Systems & Services Corp.	Japan	Principe 2

Onderneming uitgesloten wegen arbeidsnormen schending	Regio	Arbeidsnormen Criterium
SemGroup Corp.	United States	Principe 3

Onderneming uitgesloten wegen milieu schending	Land	Milieu criterium
Lockheed Martin Corp	United States	Principe 7
Nevsun Resources Ltd.	Canada	Principe 7

Onderneming uitgesloten wegen anti-corruptie schending	Land	Anti-corruptie criterium
Aeroteh SA	Romania	Principe 10
Cia Nationala ROMARM SA	Romania	Principe 10
Danica Pension Livsforsikrings A/S	Denmark	Principe 10
Danica Pension Livsforsikringsaktieselskab	Denmark	Principe 10
Danske Bank A/S	Denmark	Principe 10
Danske Bank A/S (UK)	United Kingdom	Principe 10
Danske Bank PLC	Finland	Principe 10
Energy Transfer Operating LP	United States	Principe 10
First Union Capital II	United States	Principe 10
Guyana Goldfields Inc	Canada	Principe 10
Indivior Finance SARL	Luxembourg	Principe 10
Indivior PLC	United Kingdom	Principe 10
JBS Investments GmbH	Austria	Principe 10
JBS Investments II GmbH	Austria	Principe 10
North Queensland Export Terminal Pty Ltd.	Australia	Principe 10
NuFlare Technology Inc	Japan	Principe 10
Pan American Silver Corp.	Canada	Principe 10
Sabic Capital II BV	Netherlands	Principe 10
Southern Copper Corporation	United States	Principe 10
Sparbanken Rekarne AB	Sweden	Principe 10
Sunoco Logistics Partners Operations LP	United States	Principe 10
Swedbank AB	Sweden	Principe 10
Swedbank Foreningssparbanken AB	Sweden	Principe 10
Tahoe Resources Inc	United States	Principe 10
Teva Pharmaceutical Finance Co. BV	Netherlands	Principe 10
Teva Pharmaceutical Finance Co. LLC	United States	Principe 10
Teva Pharmaceutical Finance II BV	Netherlands	Principe 10
Teva Pharmaceutical Finance IV LLC	United States	Principe 10

Teva Pharmaceutical Finance IV, B.V.	Netherlands	Principe 10
Teva Pharmaceutical Finance Netherlands II BV	Netherlands	Principe 10
Teva Pharmaceutical Finance Netherlands III B.V.	Netherlands	Principe 10
Tokyo Electric Power Company Holdings, Incorporated	Japan	Principe 10
Toshiba Corp.	Japan	Principe 10
United Technologies Corp	United States	Principe 10
Wachovia Bank NA (Charlotte, North Carolina)	United States	Principe 10
Wachovia Capital Trust II	United States	Principe 10
Wachovia Capital Trust III	United States	Principe 10
Wachovia Corp.	United States	Principe 10
Wells Fargo & Company	United States	Principe 10
Wells Fargo Bank NA	United States	Principe 10
Wells Fargo Bank, N.A. (Singapore)	Singapore	Principe 10
Wells Fargo Bank, NA (Sioux Falls, South Dakota)	United States	Principe 10
Wells Fargo Canada Corp.	Canada	Principe 10
Wells Fargo Capital X	United States	Principe 10
Wirecard AG	Germany	Principe 10

5. Stembeleid

Uitgangspunten en thema's

Het fonds heeft in 2020 een stembeleid ontwikkeld, maar nog niet geïmplementeerd. De implementatie ervan vindt plaats per 1 januari 2021. We voeren een actief stembeleid om de financiële belangen van onze beleggingen voor onze deelnemers te behartigen. Ook doen we dit omdat we onze invloed als aandeelhouder positief kunnen aanwenden om ondernemingen tot duurzaam gedrag aan te zetten en langetermijn waardecreatie te ondersteunen. De uitvoering van het stembeleid zal plaatsvinden door NN Investment Partners (NNIP). NNIP maakt hierbij mede gebruik van stemadviezen van gespecialiseerd onderzoeksbureau Glass Lewis. Voor het stembeleid hanteert het fonds een aantal belangrijke uitgangspunten die leiden tot het inleggen van de VOOR- of TEGEN-stemmen. Deze uitgangspunten hebben betrekking op de volgende thema's:

- Benoeming van bestuurders en niet-uitvoerend bestuurders
- Samenstelling van bestuur en onafhankelijkheid bestuurders
- Beloningsbeleid
- Kapitaalstructuur, Fusies & Overnames
- Milieu, sociale en ethische kwesties

Een verdere uitwerking van deze thema's en de wijze waarop ons stembeleid is vormgegeven is te vinden op onze [onze website](#) en op de website van onze fiduciair [adviseur NN IP](#). Ook zullen wij de stemrapportages van het fonds op onze website publiceren.

Omvang en regioverdeling van stemactiviteiten

In het volgende ESG jaarverslag zullen wij uitgebreid rapporteren over de omvang en regioverdeling van onze stemactiviteiten. Ook zullen wij dan uiteenzetten hoe vaak wij voor en tegen het advies van het ondernemingsbestuur hebben gestemd en hoe vaak wij agendapunten rond sociale- milieu- of klimaatthema's die door aandeelhouders op de agenda zijn geplaatst hebben ondersteund.

6. Engagementbeleid

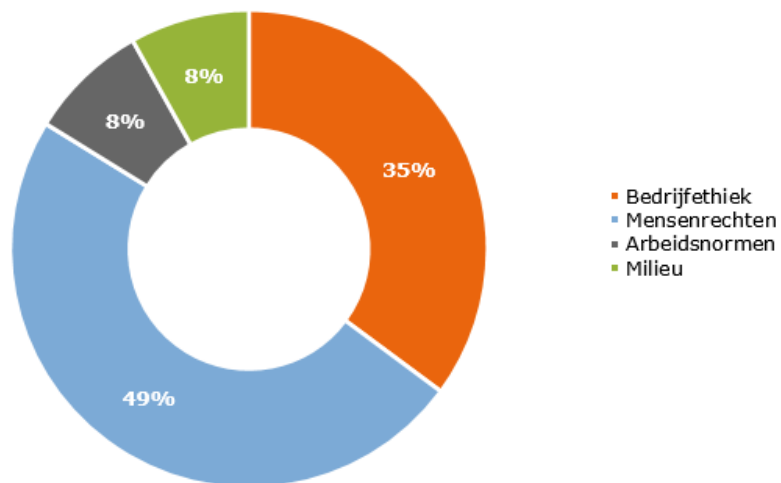
Uitgangspunten en thema's

Het fonds is met ingang van oktober 2020 een structurele dialoog (engagement) aangegaan met ondernemingen die internationale normen, waaronder de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de Principes van het Global Compact, schenden. Binnen deze normen voor internationaal ondernemingsgedrag vallen thema's als mensenrechten, arbeidsnormen, milieu, anti-corruptie, mededinging, consumentenbelangen en belasting. De laatste drie thema's vatten we samen als bedrijfsethiek. Wanneer is vastgesteld dat een onderneming in onze beleggingsportefeuille (aandelen en bedrijfsleningen) op één of meerdere thema's schendingen met een hoge impact op maatschappij en milieu heeft, kunnen wij de dialoog met deze ondernemingen aangaan. Het doel hierbij is om de vastgestelde schending op te heffen, de ontstane schade door de onderneming te laten herstellen en/of gedupeerden van de schending te compenseren. Daarnaast is de doelstelling om het beleid en het handelen van de onderneming aan te laten passen, waardoor toekomstige gelijksoortige schendingen worden voorkomen. Het fonds vindt het belangrijk om als betrokken aandeelhouder de invloed die het heeft positief aan te wenden en zo bij te dragen aan het oplossen en voorkomen van onwenselijk gedrag. Hierbij hebben wij de overtuiging dat dit ook ten goede komt van de financiële kwaliteit van de belegging. Met het opstarten van een engagementprogramma, dat wordt uitgevoerd door gespecialiseerde dienstverlener Sustainalytics, geven wij invulling aan de eisen van het convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB).

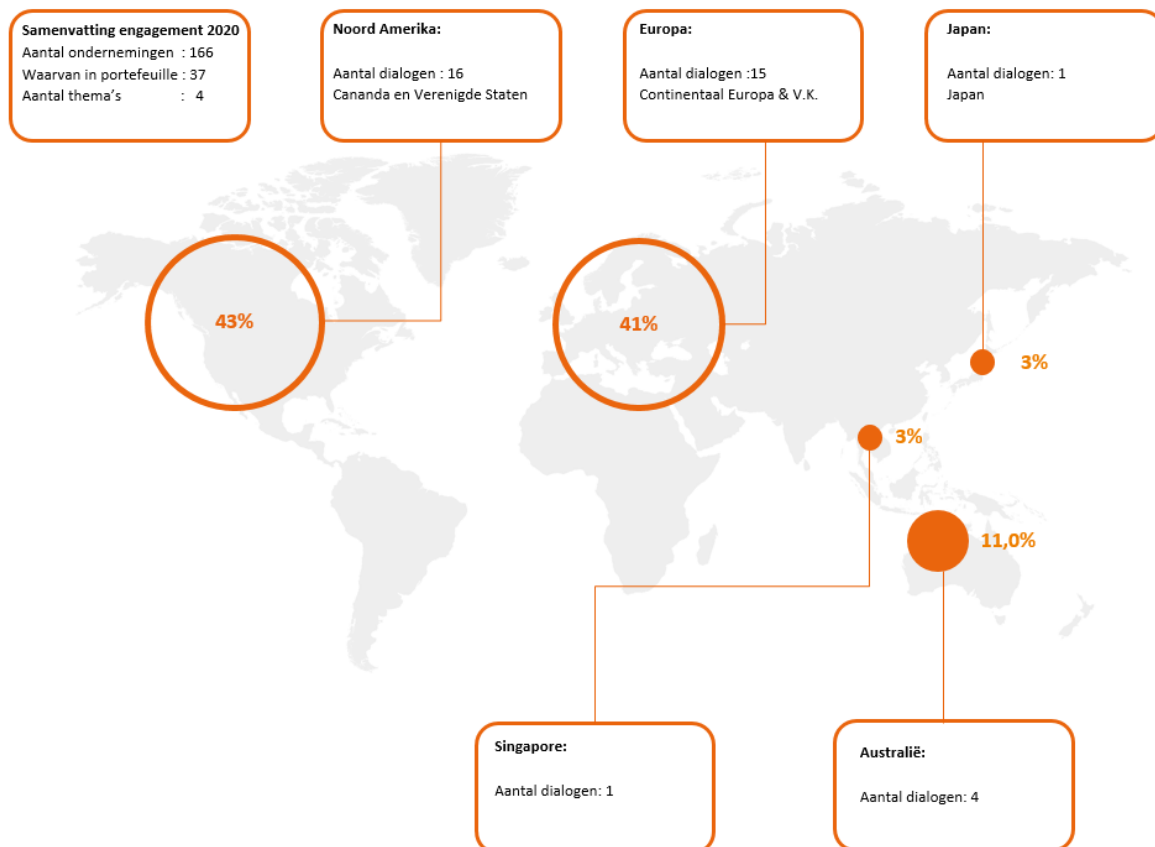
Het dialoogprogramma is per oktober 2020 opgestart. Wij willen het komend jaar gebruiken om de inzichten uit het engagementprogramma te gebruiken voor onze beeldvorming. Wanneer blijkt dat de onderneming waarmee de dialoog wordt gevoerd onvoldoende voortgang laat zien, zal het fonds zich een mening moeten vormen over de escalatiemogelijkheden. Een mogelijkheid kan zijn om via het stembeleid verdere invloed uit te oefenen, ook kan het fonds mogelijk besluiten om de onderneming toe te voegen aan de uitsluitingslijst. Het Bestuur zal hier in 2021 een verder oordeel over vormen.

Engagementactiviteiten 2020

Het totale engagementprogramma zoals uitgevoerd door Sustainalytics bestond ultimo 2020 uit dialogen met 166 ondernemingen, waarvan er zich 37 bevonden in de discretionaire beleggingsportefeuilles van POB. Deze beleggingsportefeuilles richten zich op de ontwikkelde markten, te weten Europa, Verenigde Staten, Canada en Azië/Pacific, waaronder Australië, Japan en Singapore. Met deze ondernemingen voerde Sustainalytics in de meeste gevallen al langer een structurele dialoog. Sinds onze participatie aan het programma is met 11 ondernemingen een nieuwe dialoog gestart over een normschending. Twee van deze ondernemingen bevinden zich in onze beleggingsportefeuille. Op deze manier bouwt het engagementprogramma zich steeds verder op in de komende jaren. Onderstaand is een overzicht weergegeven van de thematische opbouw van het engagementprogramma dat betrekking heeft op de POB-beleggingsportefeuille.

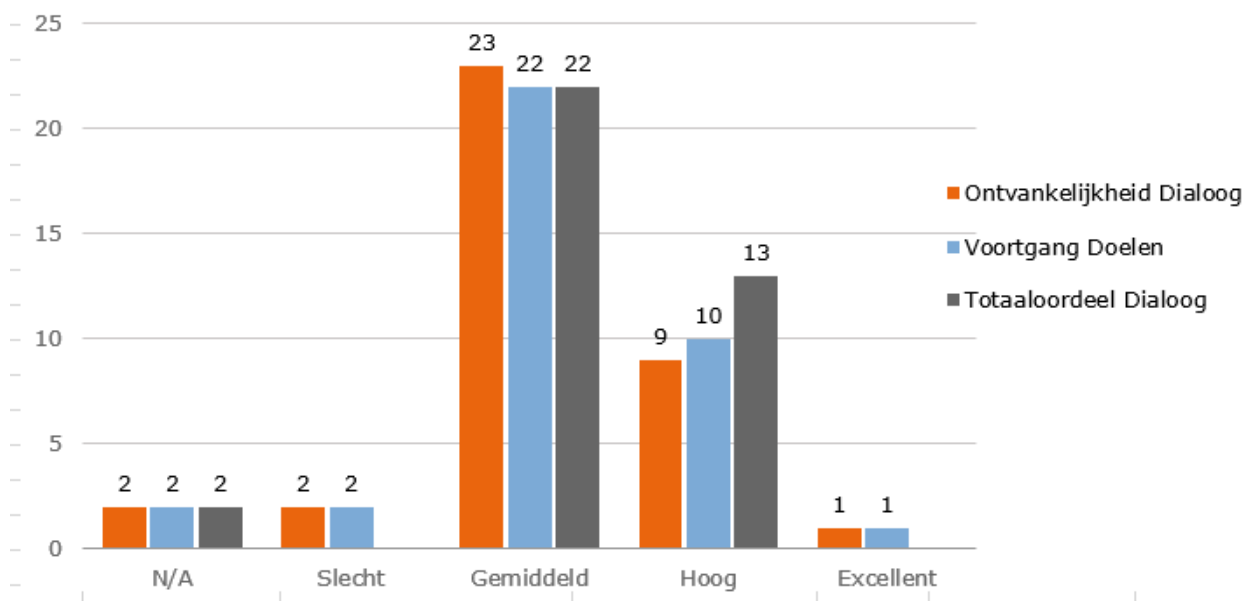
Het totale engagementprogramma kende in 2020 de volgende regionale verdeling.

Doelstelling en voortgang engagementprogramma

De thema's zijn onder te verdelen in bedrijfsethiek, mensenrechten, arbeidsnormen en milieu en kennen eigen specifieke doelstellingen en Key Performance Indicators (KPI's) op basis waarvan we de inhoudelijke voortgang meten. Daarnaast beoordelen wij in welke mate de onderneming ontvankelijk is voor de dialoog. De combinatie van beide elementen (voortgang op KPI's en ontvankelijkheid dialoog) resulteert in een totaalbeoordeling.

Op basis van deze criteria presenteren wij de voortgang van het totale engagementprogramma als volgt.

Voor ondernemingen waarmee de dialoog zich in de opstartfase bevindt is het nog te vroeg om een kwalitatief beoordeling te bepalen over de voortgang van de dialoog. Deze zijn in bovenstaand overzicht als N/A weergegeven. De voortgang van dialogen met twee ondernemingen beoordelen wij als slecht. Dat is toe te schrijven aan het gebrek aan voortgang op de doelstellingen, en niet omdat de onderneming niet openstaat voor het gesprek en het onderwerp. Voor het merendeel beoordelen wij de de voortgang als gemiddeld (22), en van 13 ondernemingen vinden wij dat de voortgang zowel op doelen als op responsiviteit van de onderneming hoog is.

In het programma zijn de volgende ondernemingen opgenomen:

Onderneming	Land	Kwestie
Rio Tinto Ltd.	Australia	Violations of the Rights of Indigenous Peoples
Siemens AG	Germany	Operations in Occupied Territories
Bayer AG	Germany	Concealing Data on Product-Related Toxicity
Bayer AG	Germany	Quality and Safety Breaches
Siemens Gamesa Renewable Energy, S.A.	Spain	Operations in Occupied Territories
Bolloré SA	France	Activities Resulting in Adverse Human Rights Impacts
Sanofi	France	Product-Related Fatalities
Olympus Corporation	Japan	Product-Related Fatalities
Volvo AB	Sweden	Operations in Territories With Elevated Human Rights Risks
Wilmar International Limited	Singapore	Violations of the Rights of Indigenous Peoples

The Boeing Company	United States	Quality and Safety Breaches
Caterpillar Inc	United States	Operations in Territories With Elevated Human Rights Risks
Dow, Inc.	United States	Quality and Safety Violations
Edison International	United States	Product-Related Fatalities
Facebook Inc	United States	Privacy Breaches
McKesson Corp	United States	Consumer Fraud
Stryker Corporation	United States	Quality and Safety Breaches
Uber Technologies, Inc.	United States	Privacy Breaches

Praktijkvoorbeeld: dialoog over gelijke kansen

Een belangrijk thema voor het Pensioenfonds en de deelnemers is het thema van *gelijke kansen*. Via het dialoogprogramma wordt daar invulling aan gegeven. Zo is in 2020 gesproken met Palmolie bedrijf Wilmar International Limited.

Dit bedrijf is actief in palmolie plantages in onder meer Indonesië, Liberia, Nigeria en Uganda. In deze regio's wonen inheemse volken wiens rechten geborgd worden in de VN-verklaring voor rechten van inheemse volken. Een belangrijk onderdeel van deze rechten is dat het verkrijgen van toegang tot inheemse gebieden, bijvoorbeeld om palmolie plantages aan te leggen, moet zijn gebaseerd op *Free Prior Informed Consent* (FPIC). Dit betekent zoveel als op voorhand in vrijheid gegeven toestemming door een bevoegde vertegenwoordiger van de bevolking. De onderneming heeft in genoemde landen diverse klachten ontvangen die erop duiden dat er geen FPIC is verkregen. In de dialoog met deze onderneming verwachten wij dat deze klachten worden opgevolgd en opgelost en dat de implementatie van het mensenrechtenbeleid van de onderneming versterkt dienen te worden. Ook willen we dat de onderneming vaker rapporteert over de uitkomsten van uitgevoerde audits op plantages. Op deze manier probeert het fonds bij te dragen aan gelijke kansen voor iedereen.

7. Impactbeleggen & maatschappelijke impact

Wij hebben in 2020 een nieuw ESG-beleid vastgesteld, waarin we aangeven ook ruimte te zien voor impactbeleggen. Dit betekent dat we naast een financieel rendement ook een maatschappelijk of milieurendement van de belegging verlangen. Eind 2020 waren wij nog niet zover dat er daadwerkelijk impactbeleggingen in de portefeuille aanwezig waren. In 2021 zullen we verder onderzoeken welke mogelijkheden bij het fonds en bij de risico-rendementseisen passen. Eventuele impactbeleggingen zullen altijd op het vlak liggen van klimaatverandering en de energietransitie, omdat dit een speerpuntthema binnen ons ESG-beleid is. Op het moment dat het fonds overgaat tot het maken van een impactbelegging, zullen wij in dit hoofdstuk laten zien welke maatschappelijke of klimaatimpact onze financiering heeft gerealiseerd. Dit kan bijvoorbeeld worden uitgedrukt in 'ontweken CO₂-emissies'als gevolg van energietransitie projecten.

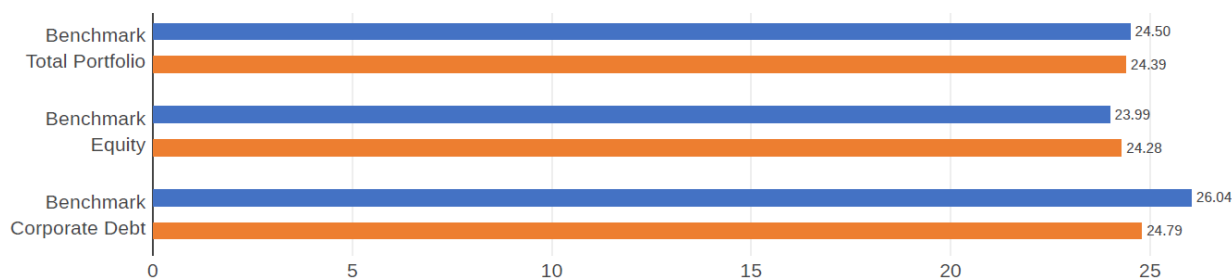
8. Duurzaamheidskenmerken in de beleggingsportefeuille

De ondernemingen in onze beleggingsportefeuille kunnen worden beoordeeld op verschillende duurzaamheidskenmerken, zoals een duurzaamheidsscore (ESG-score), de CO₂-uitstoot, de productie van afvalstromen of watergebruik. Niet alleen kunnen dergelijke kenmerken vanuit maatschappelijk perspectief relevant zijn, maar ook vanuit beleggingsoogpunt hechten we in toenemende mate belang aan dergelijke duurzaamheidskenmerken. Daarom vinden wij het belangrijk om te inventariseren en te publiceren welke duurzaamheidskenmerken onze beleggingsportefeuille heeft. Voor het vaststellen hiervan maken we gebruik van onze fiduciair adviseur (NN Investment Partners) en gegevens van gespecialiseerde onderzoeksbureaus ISS en Sustainalytics.

ESG-risico's beleggingsportefeuille

Wij beleggen in aandelen en bedrijfsobligatie van ondernemingen. Deze ondernemingen gaan op verschillende manieren om met duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Gespecialiseerde onderzoeksbureau's hebben methodes ontwikkeld om te beoordelen in welke mate de verschillende ondernemingen waarin wij beleggen duurzaamheidsrisico's lopen. Een onderneming die hogere risico's loopt is niet altijd per definitie een onaantrekkelijk of risicovol bedrijf. Beleggers zoals het pensioenfonds willen gecompenseerd worden voor de genomen risico's.

Een schaal van 0-100 geeft inzicht in de duurzaamheidskarakteristieken van de beleggingsportefeuilles. Hoe lager de score, hoe lager het risico. De karakteristieken van de beleggingsportefeuille (oranje) zijn afgezet tegen die van het beleggingsuniversum, ook wel benchmark (blauw). Op totaalniveau (24,4) is het duurzaamheidsrisico 0,1 punt lager dan dat van het beleggingsuniversum (24,5). Voor de aandelenportefeuille (24,3) geldt dat deze licht hoger is dan de brede marktindex (benchmark=24). De bedrijfsobligaties in de beleggingsportefeuille van ons fonds zijn minder blootgesteld aan duurzaamheidsrisico's (24,8) dan die van de brede markt (26).

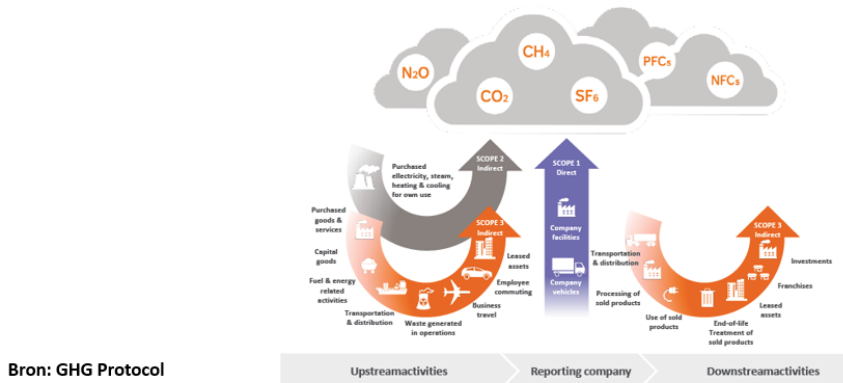
Wij zullen in 2021 verder onderzoeken of het mogelijk is om onze vermogensbeheerders doelstellingen mee te geven die ervoor zorgen dat het duurzaamheidsprofiel van onze beleggingsportefeuille verder kan verbeteren. Hierbij is het van belang dat dit niet ten koste gaat van het rendement dat wij verwachten te realiseren.

CO₂-kenmerken beleggingsportefeuille

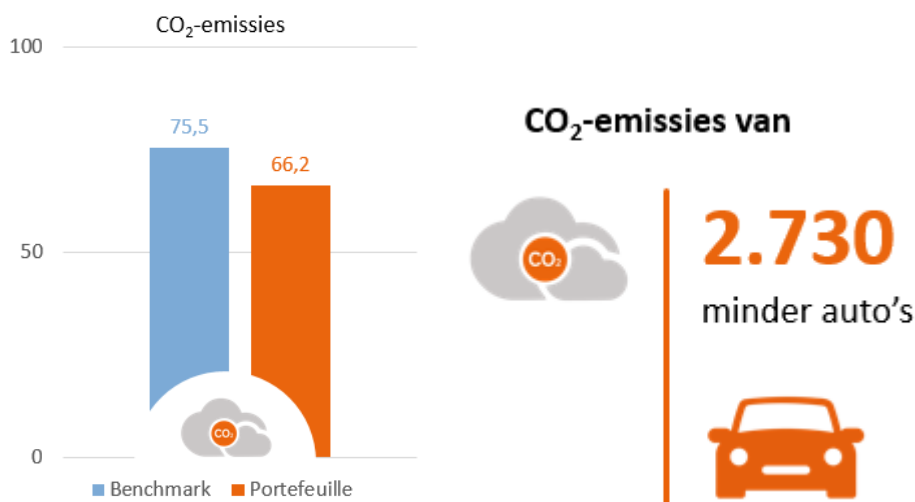
De ondernemingen waarin wij beleggen stoten in meer of mindere mate broeikasgassen uit. Voor een groot deel wordt de hoogte van de CO₂-uitstoot van bedrijven bepaald door de sector waarin zij actief zijn. Wij hebben ook deze kenmerken van onze beleggingsportefeuille gemeten, met behulp van gegevens van gespecialiseerde onderzoeksbureau's. De manier waarop de uitstoot van een bedrijf wordt vastgesteld kan op meerdere manieren worden bepaald. In het onderstaand overzicht is uitlegd wat de drie niveau's (scope's) zijn die iets kunnen zeggen over de CO₂-uitstoot van ondernemingen.

Wat is de CO₂-voetafdruk?

De CO₂-voetafdruk van een bedrijf is gedefinieerd als de hoeveelheid koolstofdioxide die de organisatie direct of indirect in de atmosfeer uitstoot, gemeten in ton. Dit kan vervolgens worden vertaald naar een intensiteitscijfer door de uitstoot te relateren aan de omzet van het bedrijf, uitgedrukt in ton per EUR 1 miljoen omzet. De voetafdruk kan op drie niveaus worden bepaald: Scope 1-emissies, ook wel de directe uitstoot van broeikasgassen, worden gedefinieerd als emissies van bronnen waarvan die de onderneming in eigendom heeft of door de onderneming wordt beheerd; Scope 2-emissies, ook wel indirecte emissies, zijn emissies van het verbruik van ingekochte producten zoals elektriciteit, stoom of andere energiebronnen die buiten de organisatie zijn gegenereerd; Scope 3-emissies, ook bekend als overige indirecte broeikasgassen, zijn emissies die een gevolg zijn van de activiteiten van een organisatie, maar zijn niet rechtstreeks eigendom van of worden niet beheerd door de organisatie. Scope 3 emissies vormen veruit de grootste component van de meeste CO₂-uitstoot van bedrijven.

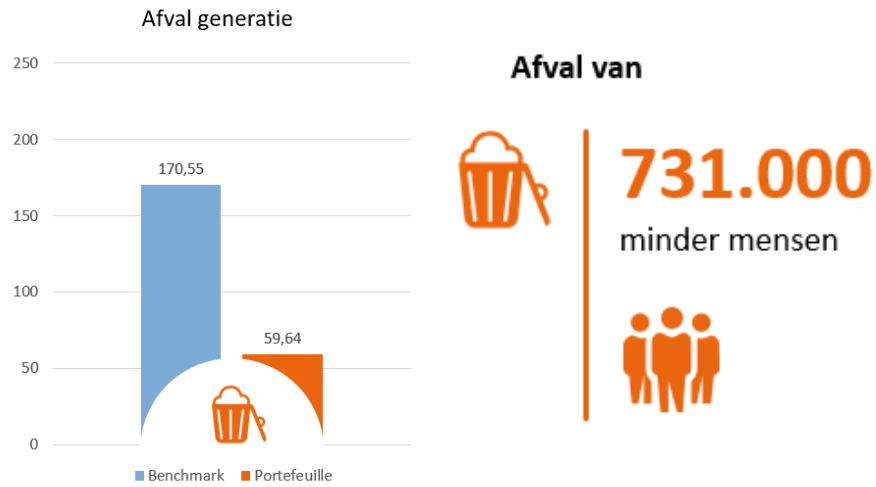

Wij hebben de CO₂-emissies van onze beleggingsportefeuille gemeten op basis van scope 1 & 2 uitstoot. Wij vinden het van belang om vast te stellen hoe efficiënt de ondernemingen omgaan met de uitstoot. Daarom relateren wij de absolute uitstoot van een onderneming aan de omvang van de onderneming. Dit doen we op basis van de omzet van de onderneming. Op basis hiervan ontstaat een beeld van de efficiëntie van uitstoot ten opzichte van de omvang van de onderneming. Per \$1 miljoen geïnvesteerd genereert onze beleggingsportefeuille 66,2 ton CO₂. Dit is ruim 9 ton CO₂-minder dan wanneer we in de brede markt hadden geïnvesteerd. Gezien de omvang van onze beleggingen is dit vergelijkbaar met de gemiddelde uitstoot van 2.730 minder auto's die een jaar lang in gebruik zijn.

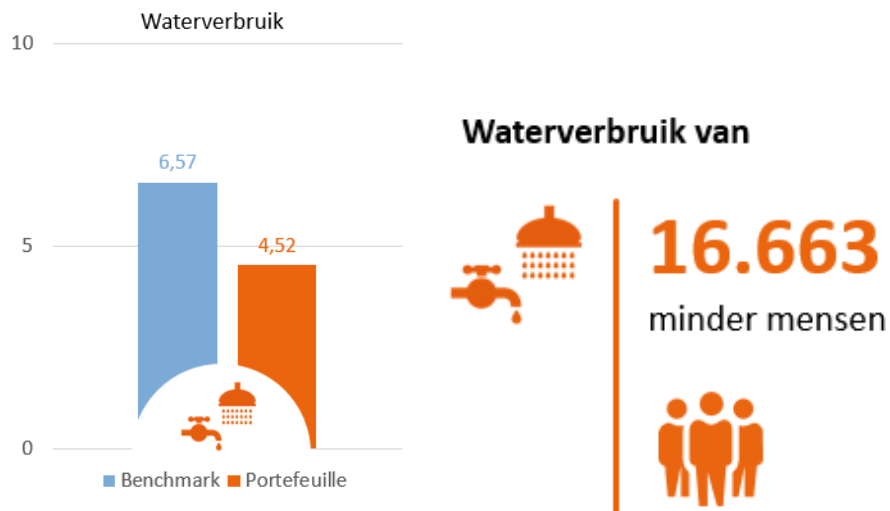

Afval- en water-kenmerken beleggingsportefeuille

De ondernemingen waarin wij beleggen kunnen tijdens het productieproces afvalstromen generen. Analyse van onze beleggingsportefeuille levert de volgende kenmerken op rond afvalgeneratie. De ondernemingen in onze beleggingsportefeuille genereren ruim 100 ton minder afval, per \$1 miljoen geïnvesteerd. Dit is het equivalent van de jaarlijkse afvalproductie door ca. 731.000 individuen, gezien de omvang van onze beleggingsportefeuille.

De ondernemingen waarin wij beleggen kunnen tijdens het productieproces water verbruiken. Analyse van onze beleggingsportefeuille levert de volgende kenmerken op. De bedrijven in onze portefeuille gaan efficiënter om met water dan de brede markt (6,57 vs. 4,52 ML water). Wanneer we dit vertalen naar onze beleggingsportefeuille dan is het equivalent van waterconsumptie van 13.663 mensen bespaard.

9. IMVB-Convenant

Het pensioenfonds is ondertekenaar van het Internationaal Verantwoord Beleggen (IMVB) convenant (*brede spoor*). Het convenant heeft ten doel om de *OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen* (de richtlijnen) en de bijbehorende *VN Principes Voor Bedrijfsleven en Mensenrechten* (de UNGPs) op verschillende niveaus in het beleggingsbeleid te verankeren en transparantie te bieden over de voortgang van de implementatie door ondertekenaars. Het convenant is in 2018 opgesteld tussen de Nederlandse overheid, Non-Gouvernementele organisaties en de Pensioensector en is afgesloten voor de duur van 4 jaar, eindigend per eind 2022. Het pensioenfonds heeft het convenant ondertekend omdat dit past bij de eigen duurzaamheidsambities, en heeft in 2020 een aantal stappen genomen om tot verdere verankering van de richtlijnen en de UNGPs in beleid en processen te komen. In dit hoofdstuk doet het fonds verslag van de genomen stappen.

Verankering van richtlijnen en UNGPS in beleid een feit

In 2020 heeft het fonds het MVB-beleid verder doorontwikkeld. Binnen het vernieuwde beleid vormen de OESO-richtlijnen en de UNGPs een belangrijk uitgangspunt en heeft het fonds commitment afgegeven aan borging van de deze internationale standaarden in het beleggingsbeleid. Het vernieuwde ESG-beleid is gepubliceerd op de website en kan [hier](#) worden geraadpleegd (paragraaf 3).

Due diligence screening beleggingsportefeuille en prioritering van schendingen

Een belangrijke convenantseis is het uitvoeren van een portefeuillescreening op ondernemingen in de beleggingsportefeuille, welke voor het fonds enkel uit beleggingsfondsen bestaat. Bij deze screening wordt onderzocht of, en zo ja in welke mate, bedrijven in de beleggingsportefeuille de OESO-richtlijnen hebben geschonden. Het fonds heeft deze due diligence screening in 2020 voor de eerste keer uitgevoerd. Hierbij is gebruik gemaakt van de inhoudelijke analyses van gespecialiseerde dienstverlener Sustainalytics. Hierbij wordt het gedrag van ondernemingen geanalyseerd en beoordeeld, met als uitgangspunt de richtlijnen en de UNGPs. Wanneer een schending van een richtlijn wordt vastgesteld, worden de schending en negatieve impact ervan geclassificeerd op basis van ernst, schaal en onomkeerbaarheid, zie onderstaand de classificatie die wij hanteren.

Negatieve Impact	Omschrijving
Ernstig	De controverse heeft ernstige impact op milieu en maatschappij en vormt een ernstig bedrijfsrisico voor de onderneming. In deze categorie valt schadelijk gedrag, wat herhaaldelijk voorkomt, slecht management van de risico's en een gebrek aan bereidheid van de onderneming om de risico's te adresseren.
Hoog	De controverse heeft grote impact op milieu en maatschappij en vormt een substantieel bedrijfsrisico voor de onderneming. Er is sprake van structurele problemen binnen de onderneming, gebrekkige risicobeheersing en herhaling van incidenten.
Significant	De controverse heeft significante impact op milieu en maatschappij en vormt een bedrijfsrisico voor de onderneming. Er zijn aanwijzingen voor structurele problemen door de herhaling van incidenten en onvoldoende implementatie van risicobeheersing.
Beperkt	De controverse heeft gematigde impact op milieu en maatschappij en vormt een beperkt bedrijfsrisico voor de onderneming. Incidenten doen zich beperkt voor, en er is een adequate management reactie om toekomstige risico's te mitigeren.
Laag	De controverse heeft lage impact op milieu en maatschappij en vormt een minimaal bedrijfsrisico voor de onderneming.

Het fonds prioriteert de *hoog impact* schendingen die zich in de beleggingsportefeuille voordoen, dit betreft schendingen met classificatie ernstig en hoog. Deze schendingen hebben niet enkel een financiële hoge impact op de onderneming, maar ook een hoge impact op mens, maatschappij of milieu. De due diligence screening heeft inzicht geboden in de aard en omvang van de hoog impact schendingen op verschillende niveaus.

1. De hoog impact schendingen ten opzichte van de brede marktindex;
2. De hoog impact schendingen per beleggingsstrategie;
3. De hoog impact schendingen per sector;
4. De hoog impact schendingen per OESO-thema;
5. De hoog impact schending per onderneming.

Het fonds heeft vastgesteld dat het gevoerde uitsluitingsbeleid, waarbij de grootste schenders van internationale normen, zoals de OESO-richtlijnen op voorhand worden uitgesloten, op totaal portefeuilleniveau heeft geleid tot een lagere blootstelling naar ondernemingen met een hoge negatieve impact dan de brede markt. Dit geldt voor zowel de aandelenportefeuille als de bedrijfsobligatieportefeuille. Ook heeft de screening inzicht geboden in de aantallen en blootstelling naar hoog impact schendingen in de verschillende beleggingsstrategieën. Daarnaast heeft het fonds vastgesteld dat op het niveau van sectoren de meeste hoog impact schendingen zich concentreren in de software & services sector en de bancaire sector. Ten slotte gaf de screening het inzicht dat de meeste hoog impact schendingen voor alle kringen lagen op het vlak van anti-corruptie (27 schendingen).

Hiermee heeft het fonds goed inzicht in het aantal en het type OESO-richtlijn schending, alsmede in welk type portefeuille deze zich bevinden. De screening is uitgevoerd met peildatum 30 september 2020. Op basis van deze inzichten is het fonds in staat om de omvang van de meest impactvolle schendingen op verschillende dimensies te beoordelen. Wanneer blijkt dat specifieke strategieën of vermogensbeheerders een (relatief) groot aantal schendingen laat zien, kunnen wij het gesprek aangaan met deze manager en ze oproepen de invloed als aandeelhouder in te zetten om de schending op te heffen en de veroorzaakte schade te herstellen. Wanneer specifieke sectoren of OESO-thema's er negatief uitspringen, kunnen wij deze prioriteren voor verdere beleidsontwikkeling. Het fonds beoordeelt in 2021 of en zo ja welke aanscherpingen in het bestaande MVB-beleid gemaakt zullen worden op basis van deze nieuwe informatie.

Verankering richtlijnen en UNGPs in nieuwe contracten met vermogensbeheerders

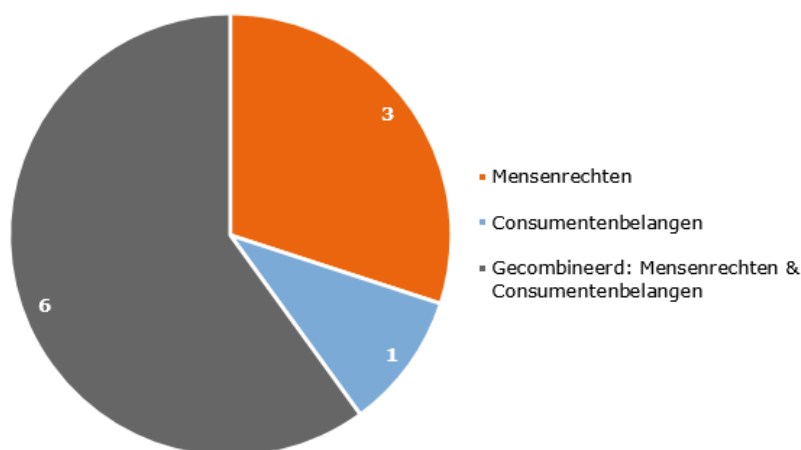
Het fonds heeft in 2020 geen nieuwe contracten afgesloten met vermogensbeheerders. Daarom was het fonds niet in de positie om hierin vast te leggen hoe de vermogensbeheerder due diligence op de richtlijnen uitvoert, risico's identificeert en de invloed aanwendt om herstel en verhaal voor gedupeerden mogelijk te maken. Wanneer wij in de toekomst nieuwe contracten met vermogensbeheerders afsluiten streven wij ernaar deze elementen in het contract te verankeren. Wel heeft het fonds in 2020 een contract afgesloten voor de inzet van een dialoogprogramma, waarmee het fonds in dialoog treedt met schenders van internationale normen, waaronder de OESO-richtlijnen.

Screening beleggingsportefeuille heeft geleid tot beleidsaanpassingen

Het fonds heeft in 2020 besloten om per 1-1-2021 een engagementprogramma te starten met ondernemingen die hoog impact schendingen van OESO-richtlijnen en VN Global Compact principes tonen, zie ook hoofdstuk 6. Via dit engagementprogramma dat van toepassing is op de aandelen- en de bedrijfsobligatiebeleggingen wil het fonds bijdragen aan het herstellen van door ondernemingen veroorzaakte negatieve impact op mens en milieu en het oplossen van de schending door verhaalsmogelijkheden te bespreken met de onderneming. Tevens verlangen wij in de dialoog met de ondernemingen beleidsaanpassingen zodanig dat soortgelijke schendingen zich in de toekomst niet meer voordoen. De dialogen worden uitgevoerd door gespecialiseerde dienstverlener Sustainability, die

mede namens POB met ondernemingen spreekt. Op deze manier wendt het fonds binnen de eigen invloedssfeer de mogelijkheden aan om bestaande negatieve impacts te beperken en toekomstige te voorkomen.

In 2020 hebben wij gesproken met 10 ondernemingen die een hoog-impact schending van OESO-richtlijnen en VN Principes Voor Bedrijfsleven en Mensenrechten hadden. Hierbij was het doel om de schending op te heffen en toekomstige soortgelijke schendingen tegen te gaan. Het bijdragen aan herstel en verhaalsmogelijkheden voor gedupeerden is altijd een belangrijke doelstelling binnen de dialoog. In onderstaand overzicht is weergegeven over welke hoog-impact schendingen van OESO-thema's wij spraken in 2020.

Dialogo met aangestelde vermogensbeheerders om herstel en verhaal te bevorderen

Eind 2020 heeft het fonds gesproken met een tweetal aangestelde vermogensbeheerders, te weten Northern Trust (aandelen) en Aberdeen Standard Investments (bedrijfsobligaties). Via beleggingsfondsen van deze vermogensbeheerders zijn wij belegd in ondernemingen. Wij zijn in gesprek gegaan over de wijze waarop de vermogensbeheerders de OESO-richtlijnen in het gevoerde beleggingsbeleid hebben geïntegreerd. Ter voorbereiding op dit gesprek hebben we ze de volgende vragen gesteld:

1. Hoe zijn de OESO-richtlijnen en UNGPs in het (verantwoord) beleggingsbeleid vastgelegd;
2. Heeft de vermogensbeheerder zich geïntegreerd aan de richtlijnen, en wat betekent dit in de praktijk;
3. Hoe werkt het due diligence proces in relatie tot de OESO richtlijnen;
4. Hoe worden (hoge) risico's geïdentificeerd;
5. Hoe wordt dit in de beleggingsstrategie verankerd;
6. Hoe treedt u in gesprek met stakeholders in relatie tot OESO-richtlijnen;
7. Hoe draagt het betrokkenheidsbeleid bij aan herstel verhaalsmogelijkheden voor gedupeerden;
8. Hoe rapporteert u over bovenstaande activiteiten;

Ook hebben wij een tweetal OESO schendings-casussen geïdentificeerd. De vermogensbeheerders konden tijdens het gesprek aangegeven of zij deze casussen zelf ook hebben geïdentificeerd, en welke acties zij hebben vervolgens hebben genomen. De casussen betroffen enerzijds de schending van consumentenbelangen door een Amerikaanse bank, en anderzijds milieuvuiling door een Brits mijnbouwbedrijf. Beide schendingen bleken door de vermogensbeheerders te zijn geïdentificeerd. Ook konden beide beheerders aantonen dat zij via een actieve dialoog getracht hebben bij te dragen aan verbeterde herstel- en verhaal mogelijkheden voor gedupeerden. Het fonds is voornemens om in 2021

de gesprekken met aangestelde vermogensbeheerders een vervolg te geven. Mogelijk dat hiervoor met andere beheerders zal worden gesproken.

Prioritering thema's

In 2020 heeft het fonds het nieuwe MVB-beleid ontwikkeld. Hierbij zijn de thema's van de OESO-richtlijnen en het Global Compact centraal gesteld, naast het thema solidariteit en klimaatverandering. Zoals eerder in dit hoofdstuk aangegeven, zal het fonds in 2021 verder bepalen of de thematische accenten in het MVB-beleid, gezien de uitkomsten van het due diligence onderzoek nog volledig en actueel zijn. Wanneer dit niet het geval blijkt te zijn, zal het fonds nieuwe thema's in het beleid verder kunnen uitwerken.

Waar was het fonds in belegd

Het fonds belegt ten dele in beleggingsfondsen en ook in discretionaire mandaten. De convenantseisen vragen transparantie ten aanzien van de beleggingen in ondernemingen, daarom is onderstaand weergegeven via welke fondsen het fonds blootstelling kan hebben naar ondernemingen. Onderstaand is het fondsoverzicht gegeven.

Beleggingscategorie	Vermogensbeheerder	Naam
Aandelenfonds	Northern Trust	Emerging Markets Custom ESG Equity Index
Aandelen Mandaat	BlackRock	MSCI World ESG Index Mandate
Bedrijfsobligatiefonds	Aberdeen Standard Investments	European Corporate Bonds Sustainable Fund
Bedrijfsobligatie Mandaat	Aberdeen Standard Investments	Global Corporate Bonds

Het fonds heeft twee discretionaire mandaten, waarbij de stukken op naam van de fonds staan. Een lijst van beleggingen via discretionaire mandaten is op onze website te vinden. [Klik hier voor de link.](#)

Bijlage 1 – Principes van het VN Global Compact

VN Global Compact Principe

- 1** Bedrijven dienen (binnen de grenzen van hun invloedssfeer) de internationaal uitgevaardigde mensenrechten te eerbiedigen

- 2** Bedrijven dienen zich er steeds van te vergewissen dat zij niet medeplichtig worden aan schending van de mensenrechten

- 3** Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven

- 4** De uitbanning van iedere vorm van verplichte en gedwongen arbeid

- 5** De effectieve afschaffing van kinderarbeid

- 6** De bestrijding van discriminatie in arbeid en beroep

- 7** Bedrijven dienen voorzorg te betrachten bij hun benadering van milieu-uitdagingen

- 8** Initiatieven te ondernemen om een groter milieubesef te bevorderen

- 9** De ontwikkeling en de verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren

- 10** Bedrijven moeten elke vorm van corruptie tegengaan, inclusief afpersing en omkoping

Bijlage 2 – Uitsluitingslijst per criterium (>50 namen)

Onderneming	Land	Criterium
AAI Corp.	United States	Controversiële Wapens
Aerojet Ordnance Tennessee, Inc.	United States	Controversiële Wapens
Aerojet Rocketdyne Holdings Inc.	United States	Controversiële Wapens
Aerojet Rocketdyne Holdings, Inc.	United States	Controversiële Wapens
Aerojet Rocketdyne, Inc.	United States	Controversiële Wapens
Aeroteh S.A.	Romania	Controversiële Wapens
Alliant Techsystems Operations LLC	United States	Controversiële Wapens
American Ordnance LLC	United States	Controversiële Wapens
Armtec Defense Products Co.	United States	Controversiële Wapens
Avco Corp.	United States	Controversiële Wapens
BAE Systems Plc	United Kingdom	Controversiële Wapens
Battelle Energy Alliance LLC	United States	Controversiële Wapens
Battelle Memorial Institute	United States	Controversiële Wapens
Dassault Aviation S.A. ³	France	Controversiële Wapens
Day & Zimmermann	United States	Controversiële Wapens
Day & Zimmermann Group, Inc.	United States	Controversiële Wapens
Esterline Technologies Corp.	United States	Controversiële Wapens
Fort Hungary Kft	Hungary	Controversiële Wapens
General Dynamics Corp.	United States	Controversiële Wapens
General Dynamics Corp.	United States	Controversiële Wapens
General Dynamics Land Systems, Inc.	United States	Controversiële Wapens
General Dynamics Ordnance & Tactical Systems, Inc.	United States	Controversiële Wapens
GIAT Industries SA	France	Controversiële Wapens
HDT Vedelmi Ipari Kft.	Hungary	Controversiële Wapens
Hirtenberger Defence Systems GmbH & Co Kg	Austria	Controversiële Wapens
Island Group Enterprises	United States	Controversiële Wapens
KMW + NEXTER Defense Systems NV	Netherlands	Controversiële Wapens
Krusik Holding Corporation	Serbia	Controversiële Wapens
Leonardo S.p.a.	Italy	Controversiële Wapens
Lockheed Martin Corp.	United States	Controversiële Wapens
Lockheed Martin Corporation	United States	Controversiële Wapens
MaxamCorp Holding	Spain	Controversiële Wapens
Mil-spec Industries Corp	United States	Controversiële Wapens
Mil-Spec Industries Corp	United States	Controversiële Wapens
Nexter Group (Nexter Systems SA)	France	Controversiële Wapens
Nexter Munitions SA	France	Controversiële Wapens
Nexter Systems SA	France	Controversiële Wapens
Northrop Grumman Corp	United States	Controversiële Wapens
Northrop Grumman Corp.	United States	Controversiële Wapens
Northrop Grumman Innovation Systems, Inc.	United States	Controversiële Wapens
Ordtech Military Industries	Greece	Controversiële Wapens
Ordtech Military Industries (OMI)	Greece	Controversiële Wapens
Raytheon Co.	United States	Controversiële Wapens
Romarm S.A. (Cia Nationala Romarm SA)	Romania	Controversiële Wapens
TA Mfg Ltd.	United Kingdom	Controversiële Wapens
Textron Financial Corp.	United States	Controversiële Wapens
Textron Inc.	United States	Controversiële Wapens
Textron Systems Corp.	United States	Controversiële Wapens

Textron, Inc.	United States	Controversiële Wapens
Thales	France	Controversiële Wapens
TransDigm Group, Inc.	United States	Controversiële Wapens
TransDigm, Inc.	United States	Controversiële Wapens
United Industrial Corp.	United States	Controversiële Wapens
Wegmann GmbH & Co. KG	Germany	Controversiële Wapens
Wegmann Unternehmens-Holding GmbH & Co. KG	Germany	Controversiële Wapens
Wojskowy Instytut Techniczny Uzbrojenia	Poland	Controversiële Wapens
Yugoimport SDPR J.P.	Serbia	Controversiële Wapens

Contact informatie

Dit document is opgesteld door NN Investment Partners voor Pensioenfonds Openbare Bibliotheken. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Pensioenfonds Openbare Bibliotheken
E-mailadres: info@pob.eu